

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

DERES REF.:

VÅR REF.:

2015/00646-010 HST015
810.6

DATO

12.05.2015

STRAFFESAKSBEHANDLINGEN I POLITIET – FØRSTE TERTIAL 2015

1. Innledning

Det vises til tildelingsbrev til Den høyere påtalemyndighet for 2015, hvor det bes om at riksadvokaten i eget brev orienterer om resultatene for politiets straffesaksbehandling mv.

Gjennomgangen og vurderinger nedenfor bygger på tall fra Strasak for første tertial 2015. Omtalen er i hovedsak begrenset til de målbare resultatene, dvs. oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og restanser. Vurderingene må nødvendigvis begrenses til å gjelde resultatene på landsnivå.

2. Anmeldte forbrytelser

Tabellen nedenfor viser anmeldte forbrytelser første tertial 2015 sammenlignet med samme tidspunkt de foregående to år, fordelt på ulike forbrytelseskategorier.

Anmeldte forbrytelser (STRASAK JUS 068)

	Pr. 30.04.15	Pr. 30.04.14	Pr. 30.04.13
Økonomi	2 039	2 121	2 215
Vinning	37 337	42 774	45 161
Vold	8 800	8 604	9 000
Sedelighet	1 737	1 553	1 499
Narkotika	15 162	17 665	16 962
Skadeverk	4 550	4 965	4 473
Miljø	81	58	20
Annen	4 091	4 003	3 804
Undersøkelsessaker	4 337	4 177	4 374
Sum totalt	78 134	85 950	87 508

Det er en nedgang i anmeldte forbrytelser på 7 556, eller 8,8 %, sammenlignet med samme tid i 2014.

Det er særlig antallet anmeldte vinningsforbrytelser som faller, med 5 437 eller 12,7 % færre anmeldelser, men det er også en markert nedgang i antall i narkotikasaker og skadeverk. Antall anmeldte seksualforbrytelser er 184 flere enn på samme tid i 2014, dvs. en økning med 11,8 %.

Tyverier utgjør den største gruppen vinningsforbrytelser. Det synes særlig å være nedgang i antall tyverier som gir størst utslag i denne kategorien, med 3 271 færre simple tyverier og 2 036 færre grove tyverier. Til denne utviklingen kan tilføyes at det også er registrert færre naskerier enn i fjor, selv om de ikke er med i tabellen ovenfor (fordi de er forseelser). Nedgangen over flere år i antall registrerte motorvogntyverier fortsetter (439 færre), og det er i første tertial 2015 registrert 353 ran mot 471 på samme tid i fjor. En kan merke seg at simple bedragerier økte fra 3 079 første tertial 2014 til nå 3 550.

Antall anmeldte grove tyverier fra bolig ("boliginnbrudd") er litt færre enn i fjor (nå 1 139 mot 1 182 i 2014). Sammenlignet med statistikk over mange år, er dette lave tall. Fjorårets positive utvikling med nedgang i antall grove tyverier fra person på offentlig sted ("lommetyverier") fortsetter. Det er registrert

4 178 slike saker hittil i 2015, mot 5 296 på samme tid i fjor, dvs. 1 118 færre, eller 21,1 %. I løpet av en treårsperiode er slike grove tyverier på landsbasis tilnærmet halvert, fra 7 890 pr. første tertial 2012 til dagens 4 178, hvilket tilsvarer en reduksjon på 47 %.

Som nevnt er det en økning i antall anmeldte seksualforbrytelser (184). Her nevnes at antall registrerte voldtekter, inklusive forsøk, har økt fra 381 i 2014 til 407 i 2015 (pr. første tertial), mens antall anmeldte tilfeller av seksuell omgang med barn (0-16 år) er 13 færre i 2015 (288 mot 301). Disse to kategoriene utgjør i all hovedsak de groveste tilfellene blant seksualforbrytelsene. Økningen i anmeldte seksualforbrytelser synes å henge sammen med flere anmeldelser for seksuelle handlinger med barn under 16 år (262 mot 134 pr. første tertial 2014) og flere anmeldelser for kjøp av seksuelle tjenester (70 flere).

Fra kategorien voldsforbrytelser nevnes at antall anmeldte tilfeller av vold i nære relasjoner økte fra 1 058 i 2014 til nå 1 216 (pr. første tertial).

Til nedgangen i antall narkotikaforbrytelser bemerkes at det pr. første tertial var registrert 334 anmeldelser etter straffeloven § 162 annet ledd, hvilket er 98 færre enn på samme tid i fjor, mens det var registrert 38 anmeldelser etter straffeloven § 162 tredje ledd. Sistnevnte er 10 flere enn pr. første tertial 2014.

Antall anmeldte forseelser første tertial 2014 utgjorde 36 671 mot 38 634 på samme tid i fjor, dvs. en nedgang på 1 963 anmeldelser. Flertallet av disse var trafikksaker med (1 104 færre).

3 Påtaleavgjorte forbrytelser

Tabellen nedenfor viser antall påtaleavgjorte forbrytelser første tertial 2015 sammenlignet med samme tidspunkt de to foregående år.

Påtaleavgjorte forbrytelser (STRASAK JUS 319)

Pr. 30.04.2015	Pr. 30.04.2014	Pr. 30.04.2013
76 913	84 184	84 527

Antall påtaleavgjorte forbrytelser er betydelig lavere enn i 2015 og, for øvrig, enn i noe annet tidligere år, med 7 271 færre avgjørelser, tilsvarende 8,6 % færre. Antallet pr første tertial 2014 og 2013, som er gjengitt i tabellen ovenfor, var for øvrig også lavt. Resultatet i 2014 var lavere enn

noen gang tidligere registrert.¹ Nedgangen hittil i år er således bemerkelsesverdig, selv om den synes parallell med nedgangen i antall anmeldelser, jf. foran.

Antall påtaleavgjorte forseelser første tertial 2015 utgjorde 40 040 mot 40 523 på samme tid i fjor, dvs, 583 færre.

4 Oppklaringsprosent

Pr. første tertial 2014 var oppklaringsprosenten for forbrytelser 43,4 %. Dette er hele 2,2 prosentpoeng høyere enn på samme tid i fjor, jf. tabellen nedenfor.

Gjennomsnittlig oppklaringsprosent på landsbasis (STRASAK JUS 319)

Pr. 30.04.2015	Pr. 30.04.2014	Pr. 30.04.2013
43,4 %	41,2 %	39,6 %

Oppklaringsprosenten pr. første tertial har tilnærmet uten unntak vært høyere enn årsresultatet. Resultatet er under enhver omstendighet meget godt. Det er en høyere oppklaring enn noen gang tidligere registrert.

Den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten for forbrytelser må sees i sammenheng med sammensetningen av de påtaleavgjorte forbrytelsene. En lavere andel vinningsforbrytelser (som har lav oppklaringsprosent) og en høyere andel narkotikaforbrytelser (som har høy oppklaringsprosent) vil f. eks. føre til at den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten stiger.

Neste tabell viser utviklingen i oppklaringsprosent for hver av forbrytelseskategoriene.

	Pr. 30.04.2015	Pr. 30.04.2014	Pr. 30.04.2013
Økonomi	66,3	69,1	65,0
Vinning	18,6	17,2	16,1
Vold	57,4	56,4	57,5
Sedelighet	60,9	57,1	62,3
Narkotika	84,7	85,6	86,7
Skadeverk	21,2	21,1	23,0
Annen	68,1	66,2	70,3

Oppklaringen av vinningsforbrytelser steg med 1,4 prosentpoeng sammenlignet med samme tidspunkt i fjor. Den er nå høyere enn på samme tidspunkt de siste tre år, men fortsatt lavere enn f. eks. pr. første tertial 2009 og 2010 (henholdsvis 19,5 og 19,8 %). Økningen i antall lommetyverier, som har lav oppklaring, påvirket i 2011 og 2012 oppklaringsprosenten. Reduksjonen i antallet slike saker de siste to år slår nå positivt ut.

Oppklaringen av voldsforbrytelser har over år hatt en jevnt fallende tendens. Resultatet så langt i år er imidlertid en økning i andelen oppklarte saker med 1 prosentpoeng, og således tilnærmet på nivå med tertialresultatet i 2013.

Holder en unna narkotikaforbrytelsene, som ofte er reelt oppklart i det øyeblikk de anmeldes, var oppklaringsprosenten for de øvrige forbrytelseskategorier til sammen 31,0 pr. første tertial 2015, hvilket er langt høyere enn på samme tidspunkt de to siste år (henholdsvis 28,6 og 27,8).

¹ Det finnes faste statistikker for antall påtaleavgjorte forbrytelser pr. første tertial fom. 2008.

Neste tabell viser oppklarte forbrytelser første tertial 2015 sammenlignet med samme tidspunkt de to foregående år.

Oppklarte forbrytelser (STRASAK JUS 319)

Pr. 30.04.2015	Pr. 30.04.2014	Pr. 30.04.2013
31 324	32 687	31 535

Antall oppklarte forbrytelser sank med 1 363 sammenlignet med samme tidspunkt i år, og er det laveste antall pr. første tertial siden 2009.

5. Saksbehandlingstid

For saksbehandlingstiden er det som kjent satt følgende sentrale mål for 2015:²

- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelsessaker skal, med unntak av de hvor det er fastsatt særskilte frister, ikke overstige 120 dager. Målet er et landsgjennomsnitt.
- I saker som gjelder legemsfornærmelse med skadefølge (straffeloven § 228 annet ledd) og legemsbeskadigelse skal saksbehandlingstiden ikke overstige 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet, med mindre hensynet til etterforskningen eller andre omstendigheter gir grunn til det.
- I saker mot personer som var under 18 år på gjerningstidspunktet skal spørsmålet om tiltale avgjøres innen 6 uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt. Tiltalsspørsmålet kan likevel avgjøres senere dersom hensynet til etterforskningen eller andre omstendigheter gjør det nødvendig, jf. også straffeprosessloven § 249 annet ledd.

5.2 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelser første tertial 2015 sammenlignet med samme tidspunkt de foregående to år.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid oppklarte forbrytelser (STRASAK JUS 319)

Pr. 30.04.2015	Pr. 30.04.2014	Pr. 30.04.2013
121 dager	119 dager	113 dager

Politiet var pr. første tertial 2015 var nesten innenfor målet om gjennomsnittlig 120 dagers saksbehandlingstid, med en overskridelse på én dag.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte voldtektsforbrytelser (inklusive forsøk) var pr. første tertial 150 dager, hvilket er tilnærmet på samme nivå som på samme tid i 2014 (151 dager). Saker om familievold (straffeloven § 219) ble i snitt påtaleavgjort i politiet etter 205 dager (oppklarte saker). Dette er raskere enn på samme tid i fjor (227 dager).

² Kravene er ikke lenger forankret i budsjettproposisjon eller tildelingsbrev (til politiet), heller ikke den lovbestemte frist for ungdomssakene, men er gitt i riksadvokatens rundskriv nr. 1/2015, og for øvrig i de mål som høsten 2014 ble satt for straffesaksbehandlingen i 2015 i drøftelser mellom Politidirektoratet og politimestrene, med deltakelse fra statsadvokatene.

5.3 Voldssaker med 90 dagers påtalefrist

Resultatoppnåelsen måles for de oppklarte sakene, og viser følgende:

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid voldsforbrytelser med frist (STRASAK JUS 605)

Pr. 30.04.2015	Pr.30.04.2014	Pr. 30.04.2013
99 dager	100 dager	103 dager

Målet er ikke nådd. Resultater er tilnærmet likt med fjorårets tertialresultat, med en forbedring på én dags saksbehandlingstid.

15 av distriktene var innenfor måltall (14 i 2014), 2 hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid over 130 dager (4 i 2014).

5.4 Saker mot unge lovbrøyttere med 6 ukers påtalefrist

Pr. første tertial var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for de oppklarte sakene 36 dager og 38 dager dersom en regner totalantallet (oppklarte og ikke-oppklarte). 22 av 27 politidistrikter var innenfor frist (oppklarte saker), ett færre enn på samme tid i fjor. I landsgjennomsnitt har politiet klart å holde seg innenfor frist siden 2006. Som opplyst også i fjorårets tertialrapport er det en tendens til at flere politidistrikter synes å slite noe med fristen.

Antall registrerte lovovertrедelser begått av unge mennesker synker fortsatt fra år til år. Tertialtallet for påtaleavgjorte saker med unge lovovertrедere kom på 4 084. Det er 467 færre enn på samme tid i fjor.

6. Restanser

Med volum sikter riksadvokaten til saker under behandling uansett alder. Med restanser menes saker som er eldre enn 90 dager.

Volumet av saker under behandling gir viktig informasjon om mulighetene til å unngå såkalt "liggetid", og aldersfordelingen gir nødvendig informasjon om hvilken saksbehandlingstid som kan forventes fremover. En skiller mellom påtaleavgjorte og ikke påtaleavgjorte saker. I og med at saksbehandlingstiden regnes fra anmeldelse til påtalevedtak, er det størrelsen på restansegruppen ikke påtaleavgjorte saker som vil ha betydning for måloppnåelsen ved saksbehandlingstid.

Utviklingen fremgår av tabellen nedenfor.

Ikke påtaleavgjorte saker i volum og restanser (STRASAK JUS 089)

	Totalt (volum)	Hvorav restanser
Pr. 30.04.2015	73 660	37 653
Pr. 31.12.2014	79 123	40 780
Pr. 30.04.2014	82 886	42 986
Pr. 31.12.2013	85 381	45 031
Pr. 31.12.2012	82 243	41 311
Pr. 31.12.2011	77 792	37 729

Saker i volum er nå nede på et relativt lavt nivå, sammenlignet med tidligere år. Det er 3 127 færre saker i restanser enn det var ved årsskiftet, dvs. en nedgang på 7,7 %. Politidirektoratet og riksadvokaten har begge sendt meget tydelige signaler om behovet for å nedarbeide restanser, og gjennomførte bl a i den forbindelse besøk i fem politidistrikter høsten 2014 ("femmeranalysen"). Politidistriktene har utvilsomt arbeidet målrettet mot restansene. Utviklingen så langt i år er en videreføring av innsatsen i 2014.

Departementet har i tildelingsbrevet for 2015 til Politidirektoratet satt som mål at antall ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 3 måneder (restansene) ikke skal overskride 35 000, og at restansene eldre enn 12 måneder ikke skal overskride 7000.

Neste tabell viser aldersfordelingen blant de ikke påtaleavgjorte sakene.

Aldersfordeling ikke påtaleavgjorte saker (STRASAK JUS 089)

	0 – 3 mnd	3 – 6mnd	6 – 12 mnd	over 12 mnd
30.04.2015	37 653	14 735	14 799	8 119
31.12.2014	40 780	16 392	16 217	8 171
30.04.2014	39 464	16 861	16 829	9 296
31.12.2013	40 350	18 111	17 625	9 295
31.12.2012	40 932	17 808	16 190	7 313
31.12.2011	40 063	15 958	14 929	6 842

Tabellen viser at restansereduksjonen så langt i 2015 har skjedd i restansegruppene yngre enn ett år, og at de eldste restansene er tilnærmet på samme nivå som ved årsskiftet.

Pr. første tertial 2015 var det 83 877 saker som var påtaleavgjort, men ikke rettskraftig. Dette er 2 432 saker færre enn ved årsskiftet. Bortsett fra de yngste sakene, der antallet er tilnærmet likt med årsresultatet i 2014, er det nedgang i alle restansegruppene i denne kategorien saker. De eldste restansene (over 12 måneder) er redusert fra 38 369 til nå 37 853.

7. Innsatsen mot organisert kriminalitet

I årsrapporten for 2014, avgitt 20. februar i år, ga riksadvokaten en overordnet redegjørelse for arbeidet med å bekjempe organisert kriminalitet. I sin rapportering til riksadvokaten har statsadvokatene meldt at det ikke er vesentlige endringer siden årsskiftet, og det vises i hovedsak til årsrapporten.

I tildelingsbrevet for 2015 til Politidirektoratet har departementet satt som resultatkrav at politiet gjennom etterforskning skal avdekke flere overtredelser blant annet av straffeloven § 162 andre ledd om grov narkotikaforbrytelse, § 162 tredje ledd om betydelig narkotikaforbrytelse, § 224 om menneskehandel og § 317 fjerde ledd om grov hvitvasking eller heleri. Dette er forbrytelsesformer som er aktuelle ved organisert kriminalitet (med en viss reservasjon for overtredelser av straffeloven § 162 andre ledd, som ofte gjelder narkotikakriminalitet som ikke vil kunne regnes som organisert).

Resultatene første tertial 2015 er som følger:

Anmeldelser første tertial (STRASAK JUS 065)

	Første tertial 2015	Første tertial 2014	Differanse
Strl. § 162, 2. ledd	334	432	- 98
Strl. § 162, 3. ledd	38	28	+ 10
Strl. § 224	15	19	- 4
Strl. § 317, 4. ledd	57	84	- 27

De lave tall som for anmeldelser for grov hvitvasking eller heleri, menneskehandel og overtredelse av straffeloven § 162 tredje ledd utgjør, tilsier stor varsomhet i vurderingen av utviklingen i første tertial basert på antall registrerte anmeldelser. Noen endring i retning økt innsats på disse feltene

bærer like fullt ikke statistikken bud om. Det tilføyes at økt innsats mot arbeidslivskriminalitet, som er et satsingsområde, ikke lar seg avspeile verken i ovennevnte tabell eller i annen tilgjengelig statistikk. På dette felt pågår flere større etterforskningsprosjekter.

8. Oppsummering

Riksadvokaten har vurdert straffesaksbehandlingen i første tertial 2015 med utgangspunkt i landsdekkende tall fra Strasad. Omtalen er i hovedsak begrenset til de målbare resultater.

Straffesaksbehandlingen i første tertial sammenfattes som følger:

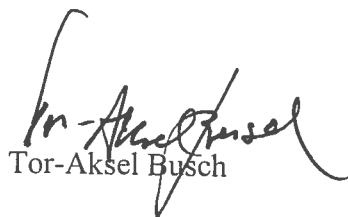
- Både antall anmeldte og antall påtaleavgjorte forbrytelser har sunket.
- Oppklaringsprosenten er høyere enn noensinne, og er nå 43,4 %.
- Politiet oppklarer færre forbrytelser
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelser er 121 dager, og er 1 dag under målet om 20 dager
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for voldssaker med frist er 99 dager, og er 9 dager over fristen på 90 dager.
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for fristsaker med unge lovbytere er totalt på 38 dager, og er innenfor fristen på 42 dager.
- Restansene for ikke påtaleavgjorte saker er redusert med 7,7 % siden årsskiftet.

9. Vurderinger – utfordringer

Måloppnåelsen etter sentrale parametere i straffesaksbehandlingen er gjennomgående god i første tertial 2015. Andelen oppklarte forbrytelser er høyere enn noen gang. Saksbehandlingstiden generelt er tilnærmet innenfor målet, med kun én dags overskridelse. I ungdomssakene er politiet også denne gang innenfor fristen om seks ukers behandlingstid. Restansene synker. Av de sentrale mål er det først og fremst saksbehandlingstiden for voldssaker med frist som henger etter, men overskridelsen av fristen med ni dager, utgjør ikke mer enn 10 % fristoverskridelse, og kan ikke betegnes som alarmerende.

Restansenedarbeidingen synes å være i god rute. Fortsatt oppmerksomhet om restansene er like fullt påkrevd for å oppnå de fastsatte mål.

Utfordringene for politiet ville åpenbart vært større dersom ikke anmeldt kriminalitet hadde vært markert synkende. Hvorvidt politiet fullt ut har benyttet det "mulighetsrommet" som redusert anmeldt kriminalitet innebærer, er vanskelig å ta stilling til uten en mer inngående analyse. Riksadvokaten registrerer at antall påtaleavgjørelser, tilsynelatende som en refleks av færre anmeldelser, har falt vesentlig så langt i 2015, og at antallet oppklarte forbrytelser er på sitt laveste siden 2009. Ved gjenpart av dette brev til politimestrene minner en om de føringer for sentrale og landsdekkende prioriteringer som er gitt i årets mål- og prioriteringsrundskriv.

Tor-Aksel Busch

Harald Strand
førstestatsadvokat

Gjenpart: Statsadvokatene
Politimestrene
Politidirektoratet, Politifagavdelingen